Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö
Metsäneuvos Niina Riissanen

Muistio maatalousjaoston kuulemiseen 6.10.2021

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, teemana Metsätalous, metsäluonto momenteittain ja mahdolliset kipupisteet sekä tilannekatsaus tuesta joutoalueiden metsitykseen

2022 TAE:n mitoitus

- 2022 TAE:ssa suoraan metsätalouteen budjetoidut määrärahat ovat 120,67 milj. euroa. Määrärahat nousevat vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon verrattuna 4,685 milj. eurolla, mutta laskevat 0,224 milj. eurolla, kun huomioon otetaan kuluvan vuoden lisäbudjeteissa myönnetyt määrärahat.
- Kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna määrärahat lisääntyvät joutoalueiden metsitystuessa (4,7 milj. euroa) ja Kemera-tuessa (2,1 milj. euroa). Määrärahat vähenevät Suomen metsäkeskuksen valtionavussa (-1,497 milj. euroa), metsäluonnonhoidon edistämisessä (-0,500 milj. euroa) ja Metsähallituksen julkisiin hallintotehtävissä (-0,118 milj. euroa).
- Lisäksi metsäalan kehittämishankkeiden rahoitukseen on käytettävissä osa luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen 30,897 milj. euron määrärahasta.

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian 2025 kehittämishankkeita.
- Valtion talousarviossa 2022 momentille ehdotetaan määrärahaa 30,897 milj. euroa, missä vähennystä vuoden 2021 talousarvioon ja III lisätalousarvioon on 2,6 milj. euroa.
- Vuonna 2022 rahoituksen käytössä painottuu hallitusohjelman painopiste: Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi: Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka (15,307 milj. euroa). Lisäksi EU:n elpymisvälineestä (RRF) saatavilla tuloilla (7 milj. euroa) kehitetään ilmastokestäviä ja luonnon monimuotoisuutta turvaavia metsänhoidon ja –käsittelyn menetelmiä.
- Muutoksia määrärahan mitoituksessa tulee mm. siiroista metsitystukijärjestelmään ja sen hallinnointiin (yhteensä -4,950 milj. euroa), maankäyttösektorin ilmastopolitiikkan määrärahan muutos (-5,800 milj. euroa), siirto kemera momentille tuhkalannoitukseen (-0,400 milj. euroa) sekä digitaalisten metsänhoidon suositusten valmistuminen (-0,400 milj. euroa). Lisäystä momentille tulee siirron muutoksesta maankäyttösektorin ilmastopolitiikan tutkimus- ja innovaatio-ohjelmaan (2,000 milj. euroa) sekä EU:n elpymisvälineen rahoituksesta (7 milj. euroa).

30.40.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen ns. kemera-tuki

- Kemera-tukeen esitetään ensi vuodeksi 57,13 milj. euroa, missä on lisäystä 2,1 milj. euroa vuoden 2021 talousarvioon verrattuna.
- Myöntämisvaltuuteen esitetään 60,2 milj. euroa. Lisäksi kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus on käytettävissä vuonna 2022 tehtäviin tukipäätöksiin. Valtuus mahdollistaa aktiivisen hankerahoituksen tulevana vuonna.
- Kemera-lain toimeenpanoon osoitetut määrärahat ja myöntämisvaltuus suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa yksityismetsänomistajien metsänhoito- ja metsänparannustöiden tarvearvion perusteella.
- Vilkkaana käyneen puukaupan johdosta kemera-tukia voi jäädä tänä vuonna käyttämättä jopa yli 10 milj. euroa. Notkahdusta edellisvuoteen verrattuna on ollut erityisesti taimikon varhaishoidossa, nuoren metsän hoidossa ja suometsän hoidossa. Suomen metsäkeskus on aloittanut Tule metsään! -kampanjan, jonka tavoitteena on metsänhoidon edistäminen nuorissa kasvatusmetsissä ja metsäenergian saatavuuden varmistaminen.
- Suometsän hoidon ja sekä metsäteiden rakentamisen ja perusparantamisen työmäärät ovat viime vuosina olleet vähäisiä tavoitteisiin nähden. Metsäteiden perusparannusmäärien väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä teiden liikennöitävyyteen. Suomen metsistä neljännes on suometsiä. Niiden hoidossa tulee erityistä huomiota kiinnittää vesistö- ja ympäristövaikutusten suunnitteluun. Tämä edellyttää useimmiten usean tilan yhteistä toimenpiteiden suunnittelua. Huolestuttavaa on, jos metsänomistaja-asiakkaille ei ole tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita usean tilan yhteishankkeina toteutettaviin suometsä- ja tiehankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

30.40.45 Metsäluonnon hoidon edistäminen

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 7,527 milj. euroa, joka on 0,5 milj. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Kun otetaan huomioon vuoden 2020 VII:stä lisätalousarviosta vuodelle 2021 siirtynyt määräraha, niin vuonna 2021 rahoitusta on käytettävissä 9,3 milj. euroa, mikä tulee myös kokonaisuudessaan käytettyä.
- Rahoituksesta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 6,5 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1 milj. euroa. Määrärahalla toteutetaan METSO-toimenpiteitä noin 3 200 hehtaarin alueella sekä monitavoitteisia vesiensuojeluhankkeita.
- METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. METSOn toteutus tämän vuoden loppuun mennessä on arviolta 55 500 ha, mikä on 68 % MMM:n METSO-tavoitteesta.
- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. Ympäristöministeriö tulee saavuttamaan METSO- ohjelman mukaisen tavoitteensa. Tämänhetkisellä kehysmäärärahatasolla maa- ja metsätalousministeriön METSOn-ympäristötukisopimusten ja luonnonhoidon toteutus olisi noin 80 % (66 000 ha) vuoden 2025 loppuun mennessä.
- Metsänomistajien keskuudessa METSO-ohjelmalla on hyvä maine ja vapaaehtoiselle suojelun rahoitukselle on kysyntää. Maa- metsätalousministeriön osalta ohjelman rahoitusta pitäisi nostaa METSO-ohjelman loppukaudelle,

jotta 82 000 ha tavoitteeseen päästäisiin. Samalla tulisi turvata Helmi-ohjelmaan käytettävissä oleva rahoitus. Helmi-ohjelman periaatepäätöksen (27.5.2921) yksityismaiden tavoitteiden (soiden ennallistaminen, vesien palauttaminen suojelusoille, suojelualueiden ulkopuolisten lintuvesien kunnostaminen sekä pienvesien ja niiden lähivaluma-alueiden kunnostaminen suojelualueiden ulkopuolella) minimirahoitus momentille vuosina 2022-2030 olisi 1,7 milj. euroa/v.

- Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa muun muassa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä kunnostamalla pienvesi- ja rantaluontoa. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua, hiilensidontaa sekä muuta ilmastonmuutoksen hillintää ja muutokseen sopeutumista. Vuosina 2021–2025 Helmi-ohjelmassa toteutetaan METSO-ohjelmaa täydentäviä metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon toimenpiteitä.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 40,674 milj. euroa, mikä on 1,497 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2021 talousarviossa.
- Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon metsätalouden uuden kannustejärjestelmän edellyttämän tietojärjestelmän kertaluonteisen lisäyksen poisto (-1,7 milj. euroa) sekä palkkausten tarkistukset (0,203 milj. euroa).
- Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen.
- Metsäkeskus parantaa organisaation tuottavuutta kehittämällä sähköistä asiointia, metsätiedon hyödyntämistä sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluita.

30.40.47 Tuki joutoalueiden metsitykseen

- Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä tuli voimaan vuoden 2021 alusta ja tukea on voinut hakea metsäkeskuksesta maaliskuusta 2021 alkaen. Metsityksellä on tarkoitus lisätä metsäpinta-alaa ja hiilinieluja luonnon monimuotoisuutta heikentämättä. Tukea voidaan myöntää yksityisille maanomistajille joutoalueiden, kuten maatalouskäytön ulkopuolelle jääneiden peltolohkojen ja entisten turvetuotantoalueiden metsittämiseen. Maanomistajat ovat hakeneet tukea ennakoitua vilkkaammin.
- Momentille esitetään 6,06 milj. euroa, mikä on 4,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2021 talousarviossa myönnetty määräraha. Määrärahan lisäys toteutetaan siirtoina momentilta 30.40.22 maankäyttösektorin ilmastomäärärahoista.
- Myöntämisvaltuuteen esitetään 8,2 milj. euroa. Lisäksi kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus on käytettävissä vuonna 2022 tehtäviin tukipäätöksiin. Valtuutta on käytössä vuonna 2021 yhteensä 16,4 milj. euroa.

30.40.53 Eräät luonnonvaratalouden valtionavut

- Momentille esitetään 1,132 milj. euroa, mikä on sama kuin vuoden 2021 rahoitus. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 0,440 milj. euroa metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja sitä tukevaan kehittämistoimintaan sekä 0,692 milj. euroa avustuksina luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi tavoitteiksi esitetään vuoden 2022 osalta seuraavaa: Metsähallituksen liiketoiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää ja tuottaa tasaisen tuloutuksen omistajalle. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen entistä paremmin luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy hyvällä tasolla. Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt lisääntyvät. Metsähallitus mahdollistaa osaltaan metsäbiotalouden raaka-ainehuollon. Metsähallitus pyrkii liiketoimintakäytössä olevien kiinteistöjen arvon nostamiseen ottaen huomioon yhteiskunnan kokonaishyöty.

- Liiketoiminnan tavoitteiden asettamisessa on huomioitu uudet omistajapoliittiset linjaukset. Metsähallituksen liiketoiminnassa sovitetaan yhteen nykyistä paremmin taloudellinen kannattavuus, luonnon monimuotoisuus ja ilmastokestävyys. Tähän liittyviä toimenpiteitä ovat mm. monikäyttömetsien hiilinielun vahvistaminen esim. lisäämällä kasvua edistävää lannoitusta, valuma-aluekohtainen vesiensuojelun toimenpiteiden suunnittelu, peitteellisen metsänkäsittelyn pinta-alan lisääminen uudistusluonteisissa hakkuissa sekä aktiivisten luonnonhoitotoimenpiteiden ohjelman toteuttaminen monikäyttömetsissä.

- Talousarvioesityksen selvitysosassa maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2022 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 105,2 milj. euroa, josta olisi tarkoitus tulouttaa valtiolle 105,0 miljoonaa v. 2023. Uuden omistajapolitiikan yhteensovituslinjaukset ja lisääntynyt panostus monimuotoisuuteen laskevat tavoitetta noin 7,4 milj. euroa verrattuna vuoden 2020 tasoon.

- Metsähallituksen liiketoiminnan metsämaan pinta-ala oli vuoden 2020 lopussa 3 485 000 ha, mistä metsähallituslain mukaisten yleisten yhteiskunnallisten velvoitteiden takia käyttörajoituksen piirissä oleva pinta-ala oli 597 000 ha. Kokonaan talouskäytön ulkopuolella oli 354 000 ha ja rajoitetun käytön piirissä 243 000 ha. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioonottamisesta aiheutuva kokonaispanostuksen taso oli vuoden 2020 lopussa 73,3 milj. euroa.

- Maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen on osoitettu 8,147 milj. euroa momentilla 30.64.50. Tämä on 0,127 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2021 talousarviossa ja III lisätalousarviossa myönnetty määräraha yhteensä.

- Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien osalta talousarvioesityksessä vähennyksenä on huomioitu kertaluontoiset lisäykset korjausvelan vähentämiseen (-0,15

milj. euroa). Lisäyksiä ovat palkkauksen tarkistaminen (0,023 milj.) ja vuokrien omakustannusperiaatteen toteuttaminen (0,009 milj. euroa).

- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52.

Hallitusohjelman linjaukset ja Kansallinen metsästrategia 2025

- Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia 2025 hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti
- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 päivitettiin 21.2.2019 valtioneuvoston päätöksellä. Strategialle asetetut päämäärät ovat:
  - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
  - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat
  - metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä
- Kansallista metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä ml. alaisen hallinnon tulossopimusten toimeenpano sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista.
- MMM:n rahoittamat toimenpiteet v. 2022 liittyvät hallitusohjelman mukaisesti kokonaiskestävyyden edistämiseen, kestävän metsänhoidon ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen, metsänomistusrakenteen kehittämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien ja niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa, painottuen maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kanssa yhteisiin hankkeisiin.

Metsästrategia 2025:n keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

(milj. euroa)	2021 TA + LTAt	2022 TAE
Kehittämishankekerahoitus: Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen* (30.40.22)	32,652 +0,845	30,897
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	42,171 +0,250	40,674
Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	55,030 + 3,750	57,130
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	8,027	7,527
Tuki joutoalueiden metsitykseen (30.40.47)	1,360 +0,900	6,060
Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (30.40.53)	1,132	1,132
Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (30.64.50)	8,265 +0,009	8,147
VALTUUS Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	62,250	60,200
Tuki joutoalueiden metsitykseen (30.40.47)	5,400 +11,000	8,200

***** Määräraha sisältää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin suunnatun rahoituksen, josta metsäalan hankkeet muodostavat osan. Määrärahalla toteutetaan maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Samoin se sisältää hankkeet, joilla edistetään luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja –varantojen kehittämistä, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ml. METSOn valtakunnalliset kehittämis- ja verkostohankkeet sekä luonnon virkistys- ja matkailukäyttöä.